

MASARYKOVA UNIVERZITA
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
KATEDRA SPECIÁLNÍ PEDAGOGIKY

**Analýza četnosti setkání s afázií v praxi klinických
logopedů**

Vypracovala: Olga Keprtová, 322290, Speciální pedagogika, 2. semestr

Předmět: SP7MP_MTO2 Metodologie 2

V Brně dne 30. 5. 2012

Téma práce: Analýza četnosti setkání s afázií v praxi klinických logopedů

Komunikaci a schopnost komunikovat považujeme za jednu z nejdůležitějších schopností, které jsou důležité pro náš plnohodnotný život. Narušení komunikační schopnosti má v celku drtivý dopad na osobnost jedince i na jeho okolí. V takovém případě je tedy narušena i socializace jedince. V hraničních případech může dojít k vyloučení jedince na okraj společnosti.

Problematika afázie zasahuje hned do několika oblastí. Relativně problémové je vlastní definování afázie. Každý autor má na problematiku odlišný náhled. S definováním narušené komunikační schopnosti je spojena i diferenciální diagnostika, která je důležitá. Příznaky afázie je nutno odlišit hned od několika dalších příznaků spjatých s jinými druhy narušené komunikační schopnosti.

Afázii můžeme dělit podle několika klasifikací. V praxi se tedy můžeme setkat pouze s některými druhy afázie. Jednotlivé druhy mohou mít společné projevy, ale zároveň i projevy jedinečné pro daný typ. Jednou z nejznámějších klasifikací afázie v rámci diagnostiky je Bostonská klasifikace.

Péče o jedince s afázií je obvykle uskutečňována v léčebnách dlouhodobě nemocných, kde probíhá následná péče například po cévní mozkové příhodě. Interval logopedické péče je individuální, ale probíhá v prostorách zařízení. Následná péče je uskutečňována např. formou návštěv logopeda v zařízení.

Hlavním cílem výzkumného šetření je analyzovat četnost výskytu jednotlivých druhů afázie v oblasti východních Čech a jižní Moravy.

Dílčí cíle:

- analýza četnosti výskytu jednotlivých druhů afázie v oblasti východních Čech,
- analýza četnosti výskytu jednotlivých druhů afázie v oblasti jižní Moravy,
- porovnávání analýz výskytu jednotlivých druhů afázií v oblastech východních Čech a jižní Moravy,
- analýza četnosti využití bostonské klasifikace v rámci diagnostiky afázie.

Hlavní výzkumná otázka:

Jaká je míra četnosti setkání se jedinců s afázií v praxi klinického logopeda?

Vedlejší výzkumné otázky:

- Jaká je míra četnosti užívání Bostonské klasifikace afázie?
- Jaká je míra četnosti docházení afatiků do praxe klinického logopeda ve východních Čechách?
- Jaká je míra četnosti docházení afatiků do praxe klinického logopeda na jižní Moravě?

Metodologie

Pro výzkumnou část práce jsem si zvolila metodu kvalitativního výzkumu. Potřebné informace budu získávat formou:

- polostrukturovaným rozhovorem s vybranými klinickými logopedy,
- polostrukturovaným rozhovorem s klienty zařízení,
- přímým pozorováním v jednotlivých ordinacích klinických logopedů,
- studiem a analýzou dokumentace.

Získané informace budou dále zpracovány do formy kazuistik vybraných klientů klinických logopedů z východních Čech a jižní Moravy.

Hypotézy

1. Jelikož přibývá více případů onemocnění cévní mozkovou příhodou, je i větší nárůst afázií vzniklých tímto onemocněním.
2. Diagnóza afázie je ve společnosti často brána za velký nedostatek, proto jsou lidé s afázií v některých případech odsouváni na okraj společnosti.
3. Terapie afázie je dlouhodobou záležitostí, mnohdy je nutné spolupracovat s klinickým logopedem v řádu desítek let.

Konceptualizace

Klinický logoped: vymezení a podmínky pro vykonávání klinické logopedie nalezneme v Zákoně 96/2004 Sb. o nelékařských zdravotnických povoláních.

„(1) Odborná a specializovaná způsobilost k výkonu povolání klinického logopeda se získává absolvováním akreditovaného magisterského studijního oboru speciální pedagogika se státní závěrečnou zkouškou z logopedie a surdopedie a absolvováním specializačního vzdělávání v oboru klinická logopedie v trvání 3 let; absolvováním specializačního vzdělávání získává logoped současně specializovanou způsobilost.

(2) Do doby získání odborné a specializované způsobilosti logoped pracuje u poskytovatele zdravotních služeb jako jiný odborný pracovník (§ 43) pod odborným dohledem klinického logopeda způsobilého k výkonu povolání bez odborného dohledu.

(3) Za výkon povolání klinického logopeda se považuje činnost v rámci diagnostické, léčebné, rehabilitační, preventivní, posudkové a dispenzární péče v oboru klinická logopedie.“ [Portál veřejné správy. <http://portal.gov.cz/app/zakony/zakon.jsp?page=0&nr=96~2F2004&rpp=15>, 18. 5. 2012]

Afázie: vymezení najdeme např. v Logopedickém slovníku.

„Afázie je neschopnost rozumět jazykovým symbolům a neschopnost je užívat. Obecně užívaný termín pro ztrátu naučených schopností dorozumívat se řečí organického důvodu, především jako důsledek ložiskové léze korových a podkorových oblastí mozku.“ (Dvořák J., 2001, s. 11)

Sběr dat

Jednotlivá data budou shromažďována nejdříve z oblasti východních Čech, poté z oblasti jižní Moravy. Nejdříve začnu s polostrukturovaným rozhovorem s klinickými

logopedy. Následně se seznámím s klienty. Přímé pozorování klientů během diagnostiky afázie a následné péče bude prováděno v praxi klinických logopedů. V tomto prostředí proběhne i polostrukturovaný rozhovor s klienty.

Výzkumnou jednotkou budou především klienti s afázií v praxi klinických logopedů, ale i samotní kliničtí logopedi. Výběr je ovlivněn oblastí bydliště a studia autora výzkumu. V jednotlivých oblastech je výběr praxí klinických logopedů náhodný. První kontakt proběhl telefonicky, další podle potřeby. Do výzkumu bude zařazeno 4 až 6 klientů s afázií klinických logopedů. Jelikož budou analyzovány dva regiony, z každého regionu budou ve výzkumu zařazeni 2 nebo 3 klienti.

Scénář rozhovoru s klinickým logopedem

- Setkali jste se v rámci vaší praxe s diagnózou afázie?
- Pokud ano, pomocí které baterie jste prováděla diagnostiku?
- Jakou klasifikaci jste použila pro diagnostikování typu afázie?
- Kolik pacientů s diagnózou afázie u Vás bylo diagnostikováno v posledních třech letech?
- Jakou formou probíhá terapie afázie ve vaší praxi?

Při výzkumu by mohla být jedním z problémů skutečnost, že v daných praxích klinických logopedů nepracuji. Klienti mohou mít přede mnou strach se mluvně projevat, mohli by být neklidní, stresovaní apod. Z tohoto důvodu je pozorování jednotlivých klientů při jejich návštěvě zařízení obtížnější. Návštěvy za účelem pozorování budou tedy častější. Dalším problémem mohou být administrativní záležitosti. Zde mám především na mysli souhlasy všech zúčastněných nejen s pozorováním, ale i souhlasy pro nahlédnutí do osobních údajů klientů.

Plán výzkumu bych podle prvních zkušeností upravila především v časové dotaci výzkumu. Je to proto, že klienti na moji přítomnost při práci s logopedem nejsou zvyklí a mají zábrany ve svém projevu. Bylo by tedy lepší dojíždět do logopedických prací častěji a tím navázat i lepší kontakt s klienty s afázií. Při dalších úpravách bych se zaměřila na polostrukturovaný rozhovor s klienty. Zde je znatelná obtížnost jejich komunikace s okolím, rozhovor by měl být tedy spíše orientační a kratší než rozhovor s klinickými logopedy.

Seznam literatury a odkazů

1. CSÉFALVAY, Z.; TRAUBNER P. *Afaziológia : pre klinickú prax*. Martin : Vydavateľstvo Osveta, 1996. 207 s. ISBN 8021703776.
2. CSÉFALVAY, Zsolt; KŘÍŽOVÁ, Jana. *Terapie afázie: teorie a případové studie*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007. 175 s. ISBN 9788073673161.
3. DVOŘÁK, Josef. *Logopedický slovník: [terminologický a výkladový]*. 3. dopl. a rozš. vyd. Žďár nad Sázavou: Logopedické centrum, 2007. 248 s. ISBN 9788090253667.
4. KLENKOVÁ, Jiřina. *Logopedie: narušení komunikační schopnosti, logopedická prevence, logopedická intervence v ČR, příklady z praxe*. Praha: Grada, 2006. 228 s. ISBN 80-247-1110-9.
5. KULIŠŤÁK, Petr. *Afázie*. Vyd. 1. V Praze: Triton, 1997. 229 s. ISBN 8085875381.
6. LECHTA, Viktor. *Diagnostika narušené komunikační schopnosti*. Praha: Portál, 2003. 360 s. ISBN 80-7178-801-5.
7. LECHTA, Viktor. *Logopedické repetitóriium*. Bratislava: Slovenské logopedické nakladateľstvo, 1987. 279 s. ISBN 80-08-00447-9.
8. LECHTA, Viktor; KŘÍŽOVÁ, Jana. *Terapie narušené komunikační schopnosti*. Praha: Portál, 2005. 386 s. ISBN 8071789615.
9. LOVE, Russell J.; WEBB, Wanda G. *Mozek a řeč: neurologie nejen pro logopedy*. Praha: Portál, 2009. 372 s. ISBN 9788073674649.
10. NEUBAUER, Karel. *Neurogenní poruchy komunikace u dospělých : [diagnostika a terapie]*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007. 227 s. ISBN 9788073671594.

Výzkum se vám třísťí na dvě části, které spolu nekorespondují, zmatek je i v použité metodologii. Tak, jak je výzkum nastíněn na začátku (v úvodu a otázkách) je velmi plochý a dal by se jistě zrealizovat pomocí telefonicky administrovaného dotazníku. Když píšete o kasuistikách, vůbec není jasné, jakou otázku s jejich pomocí budete odpovídat.